

Circular nº 11
setembre 2004

Amics de Besalú i el seu comtat

COL·LABORACIÓ

SANT MAURICI DE LA COT

L'actual lloc de Sant Miquel de la Cot era un antic alou anomenat "Cute" o "Eldezel, els propietaris del qual el vengueren a l'abat de Sant Pere de Besalú, Anniofred, a l'any 1028. El papa Inocenci IV confirmà, el 1252, amb una butlla la possessió de la parròquia al monestir de Besalú.

El dia 18 d'octubre de l'any 1974 mentre uns obrers realitzaven unes obres a la teulada de l'església parroquial de Sant Miquel de la Cot, veieren amb sorpresa que, entre la teulada i la solana, apareixia el cos mutilat d'una imatge que va ser dipositada a la casa rectoral, on tinguérem el privilegi de fer les primeres fotografies que són les que acompanyen aquest treball. Des d'aleshores resta en el Servei de Restauració de MNAC, sense estar exposat encara.

És una talla de fusta que amidava originalment una 130 cm., abans de la pèrdua dels dos peus. És una figura d'un sant molt feta malbé pels corcs i els agents atmosfèrics, a la qual li manca, també, el braç dret.

Va vestit amb una cota de malles i sobre d'ella porta una dalmàtica romana. El cap és una testa equilibrada que respira serenor. Dues galtes arrodonides emmarquen un nas recte que es perd en el front sota els cabells. Els ulls són ametllats i de mirada llunyana que ens recorden el més pur estil romànic. Els llavis molsuts estan emmarcats pel bigoti i la barba. Les orelles estan col·locades extremadament altes, característica de la estatuària romànica del segle XII.

Altre característica és el tallat dels cabells, bigoti i barba, aquesta amb una corba ondulada que es dirigeix

des de sota l'orella acabant en punxa partida, la qual és tallada pel bigoti que en forma d'arc penja per sobre del llavi. És curiós el tallat dels cabells i barba, de tret de gúbia segur fet amb gran mestria.

La cota de malla sense mànigues, penja regularment per davant amb dues prolongacions per sobre les dues cames fins a nivell dels genolls, i per darrera en forma d'onda. En el coll acaba en un bordó que s'obre en forma de punxa per sobre el pit. La sota està tallada a cops de gúbia de baix a dalt, i es podria confondre amb una pell de xai al intentar fer la seva identificació.

La dalmàtica va des de l'espatlla esquerra, eixamplant-se a mesura que es desplaça, fins a la cintura. Els braços, l'únic que ens ha arribat, l'esquerra, penja cap a mig cos, actitud que demostra que aguantava el puny d'una espasa o punyal.

Les cames són fornides, ben modelades, l'esquerra musculosa desaparegut; ignorem la posició forçada del genoll. El material, degut al seu poc pes, hom creuria que la fusta emprada és l'àlber, tant freqüent en les talles medievals.

La policromia, quina elaboració es simplifica amb el pas del temps, era fixada sobre un simple llit de calç, fet que ens ha servit per datar-la. En aquesta imatge la policromia es conserva força bé en la part posterior de la dalmàtica, degut a la seva col·locació sobre la solana: consisteix en un fons blavós amb ornamentacions florals, grogues, blaves i rosades...

La identificació de la imatge. De bell antuvi, descartem la possibilitat que la imatge trobada correspongués a un Sant Miquel, patró de la Cot, encara que durant el període romànic i protogòtic és representat solament amb una dalmàtica i llança i com un jove imberbe. Cabria la possibilitat que fos Sant Joan Baptista en el cas que la cota de malla fos una pell de xai. Al aclarir de que es tractava d'una cota de malla de les que utilitzaven els cavallers medievals, cercarem, per tant, un sant guerrer. Plantejat així sols

podia representar a Sant Maurici, co-patró de la Cot. Aquest Sant va ser el capdavanter de la legió Tebaida, composta per cristians, que va ser delmada al negar-se a participar en els sacrificis idolàtrics

en temps de l'emperador Maximinià. Se'l presentava amb la dalmàtica romana dels soldats i durant l'Edat Medieval se li va afegir la cota de malles, amb llança i espasa o punyal amb l'empunyadura agafada amb la mà esquerra.

La seva datació era difícil: per la testa hom creuria estar davant un exemplar dels inicis del segle XIII. No

obstant, la seva policromia i el seu executat ens mostra una peça escultòrica de les acaballes del segle XIV. No ens ha d'estranyar veure talles tardo-romàniques coincidents amb el gòtic, amb característiques

clarament romàniques. Els tallers locals, aferrats al cànon tradicional, executaven exemplars romànics fins ben entrat el segle XV malgrat que els grans centres constructors d'imatges empraven de temps l'estil gòtic en escultura. Aquest exemplar és un d'ells, el qual fàcilment es podria catalogar erròniament dintre del segle XIII.

El perquè de l'arraconament a sota de la teulada. Passada d'edat medieval qualsevol objecte de culte que per la feblesa del material en què era construït s'havia malmès pel pas del temps, no era destruït per ser cosa sagrada. A voltes l'enterraven en el cementiri o bé era arraconat a les golfes fins a la seva total desintegració. En alguns casos eren arraconats solament per un cavi d'estil, sempre més modernista i vistent. Aquesta ha estat la trista fi de tantes i tantes marededéus.

En el nostre cas, podem assegurar que aquesta imatge fou almenys retirada del culte d'ençà l'any 1799 en que s'amplià el temple i amb ell, la construcció de la nova i espaiosa teulada sota la qual fou definitivament col·locada.

Conclusió.- Estem davant d'una peça arqueològica gairebé única en el bisbat gironí. No era freqüent, dintre de l'estatuària dels segles mitjos, la representació d'un sant. Les majestats i les verges abundaren, principalment a partir del darrer terç del segle XII.

No dubtem que serà, dintre del Museu d'Art de Girona, una de les peces del nostre art medieval més representatives, el dia que es pugui veure en una vitrina.

Antoni Noguera Massa

